

1 (Sem-4/FYUGP) PHI 41 MJ

2026

PHILOSOPHY

(Major)

Paper : PHI4400104 MJ

(Introduction to Western Philosophy)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions.*

Answer either in English or in Assamese.

1. Answer the following as directed : 1×8=8

তলত দিয়াবোৰৰ নিৰ্দেশানুযায়ী উত্তৰ লিখা :

(a) Who is the father of Philosophy?

দৰ্শনৰ জনক কোন?

(b) Who is the author of the famous book,
The Problem of Philosophy?

বিখ্যাত গ্ৰন্থ *The Problem of Philosophy* ৰ
লেখক কোন?

- (c) Name the philosopher who is known by the novelist as a 'God-intoxicated mystic'.

‘ঈশ্বৰ আসক্ত বহস্যবাদী’ হিচাবে আখ্যাত দাৰ্শনিকজনৰ নাম লিখা।

- (d) How many substances are admitted by Leibniz?

লাইবনিজে কেইটা দ্ৰব্যক স্বীকাৰ কৰিছে?

- (e) According to Hume, idea of causality derived from contiguity and succession/necessary connection.

(Choose the correct answer)

হিউমৰ মতে, কাৰ্যকাৰণৰ ধাৰণাটো অনুসংগ নিয়ম আৰু পাৰস্পৰ্য/অনিবাৰ্য সম্বন্ধৰ পৰা পোৱা যায়।

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাচি উলিওৱা)

- (f) Who propounded scientific realism?
(Locke/Berkeley/Hume)

(Choose the correct answer)

বৈজ্ঞানিক বাস্তৱবাদৰ প্ৰৱৰ্তক কোন? (ল’ক/বাৰ্কলি/হিউম)

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাচি উলিওৱা)

- (g) The absolute for Hegel is God/Soul/Substance.

(Choose the correct answer)

হেগেলৰ মতে, পৰম সত্তা হ’ল ঈশ্বৰ/আত্মা/দ্ৰব্য।

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাচি উলিওৱা)

- (h) What is the meaning of 'Tabula rasa'?

‘Tabula rasa’ৰ অৰ্থ কি?

2. Answer any six of the following questions :

2×6=12

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো ছয়টাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) State Plato's definition of Philosophy.

প্লেটোৰ দৰ্শনৰ সংজ্ঞাটো উল্লেখ কৰা।

- (b) Define epistemology.

জ্ঞানবিদ্যাৰ সংজ্ঞা আগবঢ়োৱা।

- (c) State two differences between primary quality and secondary quality.

মুখ্য গুণ আৰু গৌণ গুণৰ মাজৰ দুটা পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা।

- (d) What is 'mode' according to Spinoza?

স্পিনোজাৰ মতে ‘পৰ্যায়’ কি?

(4)

(e) Name four categories of knowledge.

জ্ঞানৰ চাৰিটা প্ৰবৰ্গৰ নাম লিখা।

(f) What do you understand by Innate Ideas?

অন্তৰ্জাত ধাৰণা বুলিলে কি বুজা?

(g) State two differences between perceptual space and conceptual space.

প্ৰত্যক্ষগত দেশ আৰু ধাৰণাগত দেশৰ মাজত দুটা পাৰ্থক্য লিখা।

(h) What are the two sources of our ideas according to Locke?

ল'কৰ মতে আমাৰ ধাৰণাসমূহ (ideas)ৰ দুটা উৎস কি কি?

(i) What are the two features of an a priori proposition according to Kant?

কাণ্টৰ মতে এটা অভিজ্ঞতাপূৰ্ব বচনৰ দুটা লক্ষণ কি কি?

(j) State two characteristics of naive realism.

সৰল বাস্তৱবাদৰ দুটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

(5)

3. Answer any four of the following questions :

5×4=20

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Briefly explain the nature of philosophy.

দৰ্শনৰ স্বৰূপ চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

(b) Write a short note on Axiology.

প্ৰমূল্যবিদ্যা সম্পৰ্কে এটা চমু টোকা লিখা।

(c) What is substance according to Spinoza?

স্পিনোজাৰ মতে দ্ৰব্য কি?

(d) Leibniz gave three principal grades of Monads. What are they?

লাইবনিজে মনাদৰ তিনিটা মুখ্য স্তৰৰ কথা উল্লেখ কৰিছে। সেইবোৰ কি কি?

(e) What is causation according to Hume?

হিউমৰ মতে কাৰ্যকাৰণ সম্বন্ধ কি?

(f) What is Kant's view on Space and Time?

দেশ আৰু কাল সম্পৰ্কে কাণ্টৰ মতবাদ কি?

(g) Briefly explain rationalism as a theory of knowledge.

জ্ঞানৰ উৎপত্তি তত্ত্ব হিচাপে বুদ্ধিবাদক চমুকৈ বৰ্ণনা কৰা।

(h) Is Berkeley's idealism subjective or objective? Discuss.

বাৰ্কলিৰ ভাববাদ আত্মগত ভাববাদ নে বস্তুগত ভাববাদ? আলোচনা কৰা।

4. Answer any *two* of the following questions :

10×2=20

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) What do you mean by philosophy? How is it related to Epistemology and Metaphysics?

দৰ্শন কাক বোলে? দৰ্শন জ্ঞানবিদ্যা আৰু অধিবিদ্যাৰ লগত কেনেদৰে সম্পৰ্কিত?

(b) Explain substance in philosophy of Descartes.

ডেকাৰ্টৰ দৰ্শনৰ দ্ৰব্যৰ ধাৰণাটো ব্যাখ্যা কৰা।

(c) Discuss empiricism as a theory of knowledge.

জ্ঞানৰ উৎপত্তি-সম্পৰ্কীয় অভিজ্ঞতাবাদ মতবাদটো ব্যাখ্যা কৰা।

(d) Discuss Kant's critical theory as a theory of the origin of knowledge.

জ্ঞানৰ উৎপত্তি-সম্পৰ্কীয় কাণ্টৰ সৰ্বিচাৰবাদ মতবাদটো আলোচনা কৰা।

(e) What is realism? What are the characteristics of realism?

বাস্তৱবাদ কাক বোলে? বাস্তৱবাদৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ কি কি?

1 (Sem-4/FYUGP) PHI 42 MJ

2 0 2 6

PHILOSOPHY

(Major)

Paper : PHI4400204 MJ

(Traditional Logic)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions.*

Answer either in English or in Assamese.

1. Answer the following as directed : 1×8=8

নিৰ্দেশানুযায়ী নিম্নোক্তসমূহৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) "Logic is the science of Laws of Thought." Name the logician related to this statement.

“তৰ্কবিজ্ঞান হৈছে চিন্তাৰ নিয়মাবলীৰ বিজ্ঞান।” এই উক্তিটোৰ লগত জড়িত তৰ্কবিজ্ঞানীজনৰ নাম লিখা।

- (b) The conclusion of an argument may be valid though its all premises are false. Is it correct?

এটা যুক্তিৰ সিদ্ধান্ত বৈধ হ'ব পাৰে, যদিও যুক্তিটোৰ সকলো আশ্রয়বাক্য মিথ্যা হয়। ই শুদ্ধনে?

(2)

- (c) In a negative proposition, the predicate is distributed/undistributed.

(Choose the correct answer)

এটি নঞর্থক বচনত, বিধয়েটো ব্যাপ্ত/অব্যাপ্ত।

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাচি উলিওৱা)

- (d) Conversion by limitation occurs in case of A/I proposition.

(Choose the correct answer)

A/I বচনৰ ক্ষেত্ৰত অসৰল সমবৰ্তন ঘটে।

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাচি উলিওৱা)

- (e) The figure of a syllogism is determined by the position of Major Term. Is it true?

সাধ্য পদৰ স্থান অনুসৰি ন্যায় অনুমান এটাৰ সংস্থান নিৰ্ধাৰণ হয়। ই সঁচানে?

- (f) In which valid mood of first figure the major premise is A, minor premise is I and the conclusion is I proposition?

প্ৰথম সংস্থানৰ কোনটো বৈধ মূৰ্তিত সাধ্য আশ্রয়বচন A বচন, পক্ষ আশ্রয়বচন I বচন আৰু সিদ্ধান্ত I বচন?

- (g) Ram is a student, so he must study— which order of enthymeme is this?

ৰাম হয় এজন ছাত্ৰ, সেয়ে তেওঁ পঢ়িবই লাগিব—এইটো কোনটো ক্ৰমৰ লুপ্তাৱয়ব ন্যায়?

(3)

- (h) The dilemma that denies the consequents is called _____.

(Fill in the blank)

যি কুট ন্যায়ে অনুগবিলাকক অস্বীকাৰ কৰে তাক _____ বোলে।

(খালী ঠাই পূৰণ কৰা)

2. Answer any six of the following questions :

2×6=12

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো ছয়টাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) What is Truth? What are its two types?

সত্যতা কি? ইয়াৰ দুটা প্ৰকাৰ কি কি?

- (b) Why is logic called both science and art of thought?

তৰ্কবিজ্ঞানক কিয় চিন্তাৰ বিজ্ঞান আৰু কলা দুয়োটা বুলি কোৱা হয়?

- (c) Mention two features of a sound argument.

এটা সুস্থ যুক্তিৰ দুটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা।

- (d) What is meant by contrary opposition in 'square of opposition' of Aristotle?

এৰিষ্টটলৰ 'বিৰোধ বৰ্গক্ষেত্ৰ'ত বিষম বিৰোধ বুলিলে কি বুজা যায়?

- (e) Write two rules of conversion.
সমবর্তনৰ দুটা নিয়ম লিখা।
- (f) Define Sorite.
ন্যায়-শৃংখলৰ সংজ্ঞা দিয়া।
- (g) Mention two characteristics of deductive inference.
নিগমন অনুমানৰ দুটা লক্ষণ উল্লেখ কৰা।
- (h) Why is the first figure of syllogism called the 'perfect figure'?
ন্যায়ৰ প্ৰথম সংস্থানক কিয় 'পূৰ্ণ সংস্থান' বুলি কোৱা হয়?

3. Answer any four of the following questions :
5×4=20

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) Explain the relation between Deduction and Induction.
নিগমন আৰু আগমনৰ মাজৰ সম্পৰ্ক ব্যাখ্যা কৰা।
- (b) What is the four-fold scheme of categorical proposition? Explain.
নিৰপেক্ষ বচনৰ চতুৰ্ভুজীয় বিভাজন কি? ব্যাখ্যা কৰা।

- (c) What is distribution of terms? Explain the concept of distribution referring four categorical propositions (A, E, I, O).
পদৰ ব্যাপ্যতা বুলিলে কি বুজা? চাৰিটা নিৰপেক্ষ বচন (A, E, I, O)ৰ সন্দৰ্ভত ব্যাপ্যতাৰ ধাৰণাটো ব্যাখ্যা কৰা।
- (d) What are the necessary steps to determine validity of a syllogistic argument?
এটা ন্যায় অনুমানৰ বৈধতা নিৰ্ণয়ৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পৰ্যায়সমূহ কি কি?
- (e) Write a short note on inferential fallacy.
অনুমানমূলক তৰ্কদোষৰ বিষয়ে এটি চমু টোকা লিখা।
- (f) Explain the structure of a hypothetical syllogism with illustration.
দৃষ্টান্তসহ প্ৰাকল্পিক ন্যায়ৰ গঠন ব্যাখ্যা কৰা।
- (g) Explain how Venn diagrams help in understanding the relation between classes.
শ্ৰেণীসমূহৰ মাজৰ সম্বন্ধ বুজি পাবলৈ ভেন চিত্ৰই কিদৰে সহায় কৰে, ব্যাখ্যা কৰা।
- (h) Discuss the different types of enthymeme with examples.
লুপ্তাৱয়ব ন্যায়ৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰসমূহ উদাহৰণসহ আলোচনা কৰা।

4. Answer any *two* of the following questions :

10×2=20

তলত দিয়া প্রশ্নসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) What is the distinction between truth and validity? Discuss with suitable examples.

সত্যতা আৰু বৈধতাৰ মাজত পাৰ্থক্য কি? উপযুক্ত উদাহৰণসহ আলোচনা কৰা।

(b) Discuss square of opposition and explain the logical relations between A, E, I and O proposition.

বিৰোধিতাৰ বৰ্গক্ষেত্ৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা আৰু A, E, I আৰু O বচনৰ তলীয়া সম্পৰ্ক ব্যাখ্যা কৰা।

(c) Test the validity of the following syllogism with the help of Venn diagram :

ভেন চিত্ৰৰ সহায়েৰে তলত দিয়া ন্যায়সমূহৰ বৈধতা নিৰ্ণয় কৰা :

(i) All artists are proud.
Some artists are deprived.
Therefore, some deprived are proud.
সকলো শিল্পী হয় আত্মাভিমानी।
কিছুমান শিল্পী হয় বঞ্চিত।
গতিকে, কিছুমান বঞ্চিত হয় আত্মাভিমानी।

(ii) All crows are black.
Some birds are not crows.
Therefore, some birds are not black.
সকলো কাউৰী হয় ক'লা।
কিছুমান চৰাই নহয় কাউৰী।
গতিকে, কিছুমান চৰাই নহয় ক'লা।

(d) Explain how Venn diagrams are used to determine the validity of categorical syllogism. Illustrate with examples.

নিৰপেক্ষ ন্যায়ৰ বৈধতা নিৰূপণত ভেন চিত্ৰ কিদৰে ব্যৱহাৰ হয়, ব্যাখ্যা কৰা। উদাহৰণসহ ফঁহিয়াই দেখুওৱা।

(e) Explain the structure and types of dilemmas in propositional logic with examples.

বাচনিক তৰ্কবিজ্ঞানত কুট ন্যায়ৰ গঠন আৰু প্ৰকাৰ সম্বন্ধে উদাহৰণসহ ব্যাখ্যা কৰা।

2026

PHILOSOPHY

(Major)

Paper : PHI4400304MJ

[Theory of Knowledge (Indian)]

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

Answer either in English or in Assamese.

1. Answer the following as directed : 1×8=8

তলত দিয়াসমূহৰ নিৰ্দেশনা অনুসাৰে উত্তৰ লিখা :

- (a) In Indian philosophy, Prāmāṇyavāda primarily deals with nature of reality/theory of valid knowledge.

(Choose the correct answer)

ভাৰতীয় দৰ্শনত প্ৰামাণ্যবাদে মূলতঃ সত্তাৰ প্ৰকৃতি/বৈধ জ্ঞানৰ তত্ত্বৰ সৈতে সম্পৰ্ক ৰাখে।

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাছনি কৰা)

(2)

- (b) Apramā, in Indian philosophy refers to means of knowledge/invalid or erroneous knowledge.

(Choose the correct answer)

ভাৰতীয় দৰ্শনত অপ্ৰমা বুলিলে জ্ঞানৰ উপায়/অবৈধ বা ভুল জ্ঞানক বুজায়।

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাছনি কৰা)

- (c) According to Buddhist philosophy, Pratyakṣa apprehends only _____.

(Fill in the blank)

বৌদ্ধ দৰ্শনৰ মতে প্ৰত্যক্ষই কেৱল _____ গ্ৰহণ কৰে।

(খালী ঠাই পূৰণ কৰা)

- (d) Why in Indian philosophy, Smṛti (memory) is generally not accepted as a valid Pramāṇa?

ভাৰতীয় দৰ্শনত স্মৃতিক কিয় সাধাৰণতে বৈধ প্ৰমাণ হিচাপে গ্ৰহণ কৰা নহয়?

- (e) According to Jaina philosophy, the validity (Prāmāṇya) and invalidity (Aprāmāṇya) of knowledge are considered _____.

(Fill in the blank)

জৈন দৰ্শনৰ মতে জ্ঞানৰ বৈধতা (Prāmāṇya) আৰু অবৈধতা (Aprāmāṇya) _____ বুলি গণ্য কৰা হয়।

(খালী ঠাই পূৰণ কৰা)

(Continued)

(3)

- (f) Arthāpatti (Postulation) is best described as knowledge obtained by presumption to explain an otherwise inexplicable fact/knowledge derived from verbal testimony.

(Choose the correct answer)

অৰ্থাপত্তি (Arthāpatti) বুলিলে ব্যাখ্যা কৰিব নোৱাৰা কোনো ঘটনাক বুজাবলৈ অনুমানৰ জৰিয়তে লাভ কৰা জ্ঞান/শব্দ প্ৰমাণৰ জৰিয়তে লাভ কৰা জ্ঞানক বুজায়।

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাছনি কৰা)

- (g) In Nyāya philosophy, how does Viparītakhyāti explain the nature of illusion?

ন্যায় দৰ্শনৰ মতে বিপৰীতখ্যাতিয়ে কেনেদৰে মায়াৰ প্ৰকৃতি ব্যাখ্যা কৰে?

- (h) According to Mīmāṃsā philosophy, Kumārila Bhaṭṭa explains illusion (Khyāti) through which theory?

মীমাংসা দৰ্শনত মতে কুমাৰিল ভট্টই মায়া (খ্যাতি)ক কোন তত্ত্বৰ জৰিয়তে ব্যাখ্যা কৰে?

2. Answer any six of the following questions : 2×6=12

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো ছয়টাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) Define Pramā.

প্ৰমাৰ সংজ্ঞা দিয়া।

- (b) Mention any two points of distinction between intrinsic (Svataḥ) and extrinsic (Parataḥ) validity of knowledge.

আভ্যন্তরীণ (Svataḥ) আৰু বাহ্য (Parataḥ) জ্ঞানৰ বৈধতাৰ মাজত যি কোনো দুটা পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা।

- (c) Define Pratyakṣa (perception) according to Nyāya philosophy.

ন্যায় দৰ্শনৰ মতে প্রত্যক্ষৰ সংজ্ঞা দিয়া।

- (d) Why is Upanaya considered as a crucial step distinct from Udāharana in inference of Nyāya philosophy?

ন্যায় দৰ্শনত উপনয়ক কিয় উদাহৰণৰ পৰা পৃথক আৰু গুৰুত্বপূৰ্ণ স্তৰ হিচাপে গণ্য কৰা হয়?

- (e) Mention the role of Antaḥkaraṇa (mind) in perception in Advaita Vedānta.

অদ্বৈত বেদান্তৰ প্রত্যক্ষৰ ক্ষেত্ৰত অন্তঃকৰণৰ (মনৰ) ভূমিকা উল্লেখ কৰা।

- (f) How does Mīmāṃsā philosophy explain the truth of perception (Pratyakṣa) according to intrinsic validity (Svataḥprāmānya)?

মীমাংসা দৰ্শনৰ মতে স্বতঃপ্রামাণ্য অনুসারে প্রত্যক্ষৰ সত্যতা কেনেদৰে ব্যাখ্যা কৰা হয়?

- (g) Define Śabda Pramāṇa (verbal testimony) according to Nyāya philosophy.

ন্যায় দৰ্শনৰ মতে শব্দ প্রমাণ (Śabda Pramāṇa)ৰ সংজ্ঞা দিয়া।

- (h) What is meant by Anupalabdhi (non-cognition) in Advaita Vedānta?

অদ্বৈত বেদান্তৰ মতে অনুপলব্ধিৰ অর্থ কি?

- (i) How does Anyathākhyāti explain the illusion of silver in a shell according to Nyāya philosophy?

ন্যায় দৰ্শনৰ মতে অন্যথাখ্যাতিয়ে কেনেদৰে খোলাত ৰূপৰ ভ্ৰম ব্যাখ্যা কৰে?

- (j) What is meant by error (Khyāti) in Indian philosophy?

ভাৰতীয় দৰ্শনত ভ্ৰম (খ্যাতি)ৰ অর্থ কি?

3. Answer any four of the following questions :

5×4=20

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) Briefly explain the concept of Apramā (invalid knowledge) in Indian philosophy.

ভাৰতীয় দৰ্শনত থকা অপ্ৰমাৰ ধাৰণাটো চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

- (b) Explain briefly the different theories of error (Khyātivāda) proposed by various schools of Indian philosophy with suitable examples.

ভাৰতীয় দৰ্শনৰ বিভিন্ন সম্প্ৰদায়সমূহে প্ৰস্তাৱ কৰা ভ্ৰম (Khyātivāda)ৰ বিভিন্ন তত্ত্বসমূহ উপযুক্ত উদাহৰণসহ সংক্ষেপে ব্যাখ্যা কৰা।

- (c) How does Satkhyāti explain illusion and what are the main philosophical difficulties associated with this view? Discuss briefly.

সংখ্যাতিয়ে কেনেদৰে ভ্ৰমক ব্যাখ্যা কৰে আৰু এই মতটোৰ সৈতে জড়িত মুখ্য দাৰ্শনিক অসুবিধাসমূহ কি কি? সংক্ষেপে আলোচনা কৰা।

- (d) How is Vyāpti (invariable concomitance) established and why is it essential for inference (Anumāna)? Explain briefly.

ব্যাপ্তি কেনেদৰে প্রতিষ্ঠা কৰা হয় আৰু অনুমানৰ বাবে ই কিয় অত্যাৱশ্যক? সংক্ষেপে ব্যাখ্যা কৰা।

- (e) Briefly explain the concept of Śabda Pramāṇa (verbal testimony) in Jaina philosophy.

জৈন দৰ্শনৰ শব্দ প্ৰমাণৰ ধাৰণাটো চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

- (f) How does analogy or comparison help in acquiring knowledge according to Nyāya philosophy? Briefly explain with suitable examples.

ন্যায় দৰ্শনৰ মতে উপমাৰ (analogy or comparison) কেনেদৰে জ্ঞান আহৰণত সহায় কৰে? উপযুক্ত উদাহৰণসহ সংক্ষেপে ব্যাখ্যা কৰা।

- (g) Write a short note on Upamāna in Nyāya philosophy.

ন্যায় দৰ্শনৰ উপমানৰ বিষয়ে এটি চমু টোকা লিখা।

- (h) Briefly discuss the theory of Atmakhyāti in Buddhist philosophy.

বৌদ্ধ দৰ্শনৰ আত্মখ্যাতি তত্ত্বটোৰ বিষয়ে চমুকৈ আলোচনা কৰা।

4. Answer any two of the following questions :

10×2=20

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) Write an essay on the relation between Pramā (valid knowledge) and Apramā (invalid knowledge) in Indian philosophy.

ভাৰতীয় দৰ্শনত প্ৰমা (বৈধ জ্ঞান) আৰু অপ্ৰমা (অবৈধ জ্ঞান)ৰ মাজৰ সম্পৰ্কৰ ওপৰত এটা প্ৰবন্ধ লিখা।

- (b) Discuss the Buddhist view on the extrinsic validity and invalidity of knowledge. How is the truth or falsity of cognition determined according to this view?

বৌদ্ধ দৰ্শনৰ জ্ঞানৰ বাহ্য প্ৰামাণ্যতা (extrinsic validity) আৰু অপ্ৰামাণ্যতা (invalidity)ৰ ওপৰত আলোচনা কৰা। এই মত অনুসারে জ্ঞানৰ সত্যতা বা মিথ্যাত্ব কেনেদৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা হয়?

- (c) Explain the nature and role of Pratyakṣa (perception) in Vedānta philosophy. How is it understood and what are its limitations as a means of knowledge?

বেদান্ত দৰ্শনত প্ৰত্যক্ষৰ স্বভাৱ আৰু ভূমিকা ব্যাখ্যা কৰা।
জ্ঞানৰ উপায় হিচাপে ইয়াক কেনেদৰে বুজা হয় আৰু ইয়াৰ
সীমাবদ্ধতাসমূহ কি কি?

- (d) Discuss the differences between the Mīmāṃsā and Vedānta views on Śabda (verbal testimony) in Indian philosophy.

ভাৰতীয় দৰ্শনত মীমাংসা আৰু বেদান্ত দৰ্শনৰ মাজত শব্দ
(Śabda) বা বাক্য-প্ৰমাণৰ বিষয়ে থকা পাৰ্থক্যসমূহ
আলোচনা কৰা।

- (e) Explain the concept of error (Khyāti) with reference to the theories of Akhyāti and Satkhyāti in Indian philosophy. Compare and critically evaluate these two theories.

ভাৰতীয় দৰ্শনত অখ্যাতি (Akhyāti) আৰু সংখ্যাতি
(Satkhyāti) তত্ত্বৰ প্ৰসংগত ভ্ৰম (Khyāti)ৰ ধাৰণাটো
ব্যাখ্যা কৰা। এই দুয়োটা তত্ত্বৰ তুলনা কৰি সমালোচনামূলক
মূল্যায়ন কৰা।

★ ★ ★

1 (Sem-4/FYUGP) PHI 44 MJ

2026

PHILOSOPHY

(Major)

Paper : PHI4400404MJ

(Philosophy of Religion)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

1. Answer the following as directed : 1×8=8

তলত দিয়াবোৰৰ নিৰ্দেশানুযায়ী উত্তৰ দিয়া :

(a) What is the meaning of the term 'Religare'?

'Religare' শব্দটোৰ অৰ্থ কি ?

(b) "Philosophy of religion is a second-order activity." Who made this statement?

“ধৰ্মদৰ্শন হৈছে এটা দ্বিতীয় স্তৰৰ প্ৰক্ৰিয়া।” কথাষাৰ
কোনে কৈছিল ?

- (c) Cosmological argument for the existence of God is also known as _____ argument.

(Fill in the blank)

ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব সম্পৰ্কীয় বিশ্বতত্ত্বমূলক যুক্তিক _____ যুক্তি বুলিও জনা যায়।

(খালী ঠাই পূৰ কৰা)

- (d) "Revelation is the divinely authenticated truth imparting to people." Name the philosopher associated with this statement.

"স্বৰ্গীয় বা ঐশ্বৰিকভাৱে প্ৰমাণিত সত্যক মানুহক অৱগত কৰাই হৈছে দৈৱপ্ৰকাশ।" এই উক্তিটোৰ লগত জড়িত দাৰ্শনিকজনৰ নাম লিখা।

- (e) William Paley's Analogy of Watch is related to cosmological argument/ontological argument/teleological argument for the existence of God.

(Choose the correct answer)

উইলিয়াম পেলেৰ ঘড়ীৰ উপমাটো ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব-সম্পৰ্কীয় বিশ্বতাত্ত্বিক যুক্তি/তাত্ত্বিক যুক্তি/উদ্দেশ্যমূলক যুক্তিৰ লগত জড়িত।

(শুদ্ধ বিকল্পটো বাছি উলিওৱা)

- (f) Religious consciousness is not a subject matter of philosophy of religion. Is it true?

ধৰ্মীয় চেতনা ধৰ্মদৰ্শনৰ আলোচ্য বিষয়বস্তু নহয়। এইটো সত্যনে?

- (g) Mention one point of difference between faith and revelation.

আস্থা আৰু দৈৱ প্ৰকাশৰ মাজৰ এটা পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা।

- (h) Name one prime critic of the ontological argument of Anselm regarding the existence of God.

ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব-সম্পৰ্কীয় এনছেল্মৰ তাত্ত্বিক যুক্তিটোৰ এজন প্ৰধান সমালোচকৰ নাম লিখা।

2. Answer the following questions in brief (any six) :

2×6=12

নিম্নলিখিত প্ৰশ্নসমূহৰ চমু উত্তৰ দিয়া (যি কোনো ছয়টা) :

- (a) Mention two points of differences between philosophy of religion and theology.

ধৰ্মদৰ্শন আৰু ঈশ্বৰতত্ত্বৰ মাজত দুটা পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা।

- (b) State the definition of philosophy of religion as put forwarded by John Hick.

জন হিকে ধৰ্মদৰ্শন সন্দৰ্ভত আগবঢ়োৱা সংজ্ঞাটো উল্লেখ কৰা।

(c) What is revelation?

দৈবপ্রকাশ কি ?

(d) Write the names of two mystic philosophers.

দুগবাকী বহস্যবাদী দার্শনিকৰ নাম লিখা।

(e) Name two prominent philosophers who argued in favour of the ontological argument for the existence of God.

ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব সম্পর্কীয় তাত্ত্বিক যুক্তিটোৰ সমর্থনত যুক্তি আগবঢ়োৱা দুগবাকী মুখ্য দার্শনিকৰ নাম লিখা।

(f) What are the two functions of philosophy of religion, according to Miall Edwards?

মিয়েল এডৱাৰ্ডৰ মতে ধৰ্মদৰ্শনৰ কাৰ্য দুটা কি কি ?

(g) Name two critics of the teleological argument for the existence of God.

ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব-সম্পর্কীয় উদ্দেশ্যমূলক যুক্তিৰ দুগবাকী সমালোচকৰ নাম লিখা।

(h) Mention two core foundations of religious belief.

ধৰ্মীয় বিশ্বাসৰ দুটা প্ৰধান ভিত্তি উল্লেখ কৰা।

(i) Give two arguments in favour of freedom of will.

ইচ্ছাৰ স্বাধীনতাৰ সপক্ষে দুটা যুক্তি দিয়া।

(j) What is numinous?

নুমিনাচ কাক বোলে ?

3. Write short notes on the following (any four) :

5×4=20

তলত দিয়াবোৰৰ বিষয়ে চমু টোকা লিখা (যি কোনো চাৰিটা) :

(a) Role of reason in religion

ধৰ্মত যুক্তিৰ স্থান বা ভূমিকা

(b) Theology

ঈশ্বৰতত্ত্ব

(c) Scope of philosophy of religion

ধৰ্মদৰ্শনৰ পৰিসৰ বা বিষয়বস্তু

(d) Moral argument for the existence of God

ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব সম্পর্কীয় নৈতিক যুক্তি

(e) Difference between religion and philosophy of religion

ধৰ্ম আৰু ধৰ্মদৰ্শনৰ মাজৰ পাৰ্থক্য

(f) Theory of Incarnation

অৱতাৰবাদ

(g) William Paley's Analogy of Watch

উইলিয়াম পেলেৰ ঘড়ীৰ উপমা

(h) Miracle

অলৌকিক ঘটনা বা বিস্ময়

4. Answer the following questions (any two) :

10×2=20

নিম্নলিখিত প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া (যি কোনো দুটা) :

(a) What is philosophy of religion? Explain the nature of philosophy of religion.

ধৰ্মদৰ্শন কি ? ধৰ্মদৰ্শনৰ প্ৰকৃতি বা স্বৰূপ ব্যাখ্যা কৰা ।

(b) Critically explain the ontological argument for the existence of God.

ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব-সম্পৰ্কীয় তাত্ত্বিক যুক্তিটোৰ সমালোচনামূলক ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা ।

(c) Write an essay on mysticism.

ৰহস্যবাদৰ বিষয়ে এখন ৰচনা লিখা ।

(d) Critically explain the concept of immortality of soul.

আত্মাৰ অমৰত্বৰ ধাৰণাটো সমালোচনাৰ সৈতে ব্যাখ্যা কৰা ।

(e) Explain and examine the cosmological argument for the existence of God.

ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব প্ৰমাণ-সম্পৰ্কীয় যুক্তি হিচাপে বিশ্বতাত্ত্বিক মতবাদটো ব্যাখ্যা আৰু পৰীক্ষা কৰা ।
